

СЛІДЧИЙ ОГЛЯД В РОЗШУКОВІЙ РОБОТІ СЛІДЧОГО

Ковальова Ольга Вікторівна

експерт сектору Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при Головному управлінні МВС України в Донецькій області, здобувач кафедри криміналістики і судової медицини НАВС

Науковий керівник:

Лук'янчиков Є.Д

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри інформаційного та підприємницького права факультету соціології і права НТУУ «КПІ»

Розкриття злочинів тісно пов'язане з розшуковою діяльністю і значною мірою залежить від ефективності розшукових дій слідчого і оперативно-розшукових заходів, що здійснюються оперативні підрозділи за його дорученням, а також заходів, що здійснюються цими органами в процесі виконання своїх безпосередніх функціональних обов'язків відповідно до законів України «Про міліцію», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про організаційно-правові основ боротьби з організованою злочинністю». Зрозуміло, що розкриття злочинів не може базуватися лише на одній розшуковій роботі, це широкий узгоджений комплекс дій, до яких належать і слідчі дії. Однією з першочергових та невідкладних слідчих дій і є слідчий огляд. Дана слідча дія, проводиться по всіх без винятку подіях, про які стало відомо правоохоронним органам, і які мають ознаки злочину.

Огляд місця події – першочергова слідча дія, яка в переважній більшості виступає передумовою своєчасного та повного розкриття злочину. З аналізу змісту ст. 190-192, 195 КПК України огляд місця події можливо розглядати як невідкладну слідчу дію, яка спрямована на встановлення, фіксацію та дослідження обстановки злочину, слідів злочину та злочинця і інших фактичних даних, які дозволяють у сукупності з іншою інформацією зробити висновок щодо механізму злочину та інших обставин події, що розслідують.

Огляд місця події – слідча дія, яка може бути проведена до порушення кримінальної справи, є важливим засобом збирання інформації стосовно розслідуємої події. Від якості її проведення майже у всіх випадках залежить успіх розслідування кримінальних справ, розшук злочинців і викраденого

майна. Отримана в процесі огляду інформація при правильному її процесуальному оформленні складає зміст судових доказів. Слід також взяти до уваги, що фактичні данні, які збирають під час зазначеної слідчої дії в багатьох випадках неможливо отримати в процесі проведення інших слідчих дій. Значна роль в процесі проведення огляду належить саме слідчому.

Слідчий це процесуальна фігура, якій відводиться особливе місце у збиранні первинної інформації під час провадження огляду місця події. Під час проведення огляду слідчий зобов'язаний застосувати свої спеціальні знання, досвід роботи, здібності та сучасні науково-технічні засоби, або залучити відповідного фахівця з метою виявлення слідів злочину, їх фіксації сучасними засобами, попереднього дослідження для вилучення інформації, яка буде оперативно використовуватись для встановлення злочинця. Результативність такої роботи залежить від рівня його професійної підготовки, правильного обрання необхідних засобів і методів дослідження. Зрозуміло, що для того, щоб правильно виявити, зафіксувати і вилучити різноманітні сліди і речові докази, (потожирові відбитки, кров, епідерміс та ін.) мікрочастинки, запахові сліди і т.і. слідчий повинен повною мірою володіти засобами і методами такої роботи, мати необхідні технічні засоби, а також передбачати перспективу можливості дослідження і використання їх в подальшому, та яку криміналістично-значущу інформацію вони можуть надати для повного та швидкого розкриття злочину.

Науково-технічна думка не стоїть на місці, вона постійно вдосконалюється і розвивається, з'являються нові прилади, нові галузі знань, нові види досліджень і те що колись було неможливе з часом стає повсякденною реальністю. Саме тому, слідчий, повинен постійно вдосконалювати свою майстерність, знайомитись з криміналістичними новинками, співпрацювати з фахівцями, глибоко вникати у технічну сторону огляду місця події.

Слідчий здійснює діяльність по розслідуванню злочинів у процесуальній формі, засобами і методами, які регламентовані кримінально-процесуальним законом.

Звісно він може безпосередньо користуватися криміналістичними засобами, які знаходяться в арсеналі експертів-криміналістів, але це не завжди

виправдовує себе. Це певною мірою відволікає його від основної діяльності. Кращі результати можливо досягти за умови чіткого розподілу функцій між усіма учасниками слідчої дії. Так, під час огляду місця події слідчий є організатором усієї діяльності з дослідження місця події, а спеціаліст сприяє йому у пошуку слідів і предметів злочину, правильному описанні ознак, які їх індивідуалізують, пояснює механізм їх утворення, що сприяє висуванню версій, забезпечує документування слідчої дії та її наслідків фотографуванням або відеозаписом, допомагає надійно упакувати об'єкти для їх вилучення та направлення для експертного дослідження[2, 192 с.].

Весь комплекс слідів, які вилучені в ході огляду може по різному відображатися в протоколі. І вірно з цього приводу зазначає В.А. Івашков, що спеціаліст відіграє при цьому визначальну роль[1, с. 65]. Так, в протоколі слідчої дії стосовно кожного виявленого та вилученого сліду, або речового об'єкту повинна міститися повна інформація стосовно місця їх виявлення, стану, придатності для ідентифікації і т.п. Спрощення процедури їх описання в протоколі може призвести, як найменше, до ускладнень їх дослідження експертом-криміналістом, у зв'язку з відсутністю необхідної інформації, а у найгіршому випадку до невизнання судом цих об'єктів доказами.

Ретельне описування в протоколі слідчої дії фактів виявлення та вилучення слідів і інших речових доказів сприяє точному відображенню окремих предметів, пошкоджень, слідів та вірної їх оцінки слідчим, який у подальшому буде розслідувати кримінальну справу.

В процесі провадження огляду слідчий навіть може вирішувати деякі діагностичні питання, які сприяють висуванню версій про подію, злочинця і т.і., а також розшуковій роботі оперативного працівника. Так, він в змозі оцінити придатність сліду до ідентифікації і тим самим вирішити питання про необхідність його вилучення, вирішити питання якою рукою, яким пальцем і за яких умов залишено даний слід, кількість злочинців що перебували на місці події, їх стать, вік, професійні навички, кількість знарядь зламу, які використовувались для руйнування перешкоди, визначити механізм слідоутворення, з якої сторони зруйнована перешкода, яка зброя була

застосована і багато іншого[3, с. 29]. Немаловажним аспектом є те, що він в змозі прямо на місці події з великого розмаїття слідів виключити сліди, що належать господарям приміщення або особам, що постійно у них перебувають на законних підставах. Таким чином, вирішення саме таких питань належить до компетенції слідчого і сприяє його розшуковій роботі, тобто надає йому цінну орієнтуючу інформацію безпосередньо під час проведення огляду, дозволяє організувати роботу з розкриття злочину за «гарячими слідами».

На основі зазначеного можна дійти висновку, що використання науково-технічних засобів і криміналістичних знань в розшуковій діяльності слідчого сприяє виконанню завдань кримінального судочинства та встановленню істини.

Список використаних джерел

1. Ивашков В.А. Из опыта взаимодействия специалиста со следователем и оперативным работником при осмотре места происшествия // Вопросы уголовного процесса и криминалистики: Сборник научных трудов адъюнктов и соискателей. – М.: ВНИИ МВД СССР, 1988.

2. Россинская Е.Р. Профессия – эксперт (введение в юридическую специальность). – М.: Юрист, 1999.

3. Тертишник В.М., Слинько С.В. Взаимодействие следователя с иными подразделениями органов внутренних дел при расследовании преступлений. – Харьков: Ун-т внутр. Дел, 1995.